

Bankacılık Sektörel Bakış

2022

KPMG Türkiye

kpmg.com.tr

İçindekiler

1. Genel görünüm	5
2. Türk bankacılık sektörü: Genel bilgiler	7
3. Sektör bilançosu	9
4. Krediler	11
5. Takipteki krediler	15
6. Mevduatlar	17
7. Menkul kıymetler	19
8. Kârlılık	21
9. Sermaye yeterliliği	23
10. Döviz pozisyonu	25
11. Yeşil ekonomi ve iklim krizi	27
12. Bankacılıktan beklentiler	29
13. Dijital bankacılık hesap sayısı 78 milyonu geçti	29
14. İnternet bankacılığı istatistikleri	31
15. Finansal işlemler	31
16. Yatırım işlemleri	33
17. Mobil bankacılık istatistikleri	33
18. Durum analizi	34
19. Bankacılık sektörü durum analizi (SWOT)	35

1. Genel görünüm

2022 yılı ile birlikte pandeminin etkilerinin geride kalmaya başlaması bankacılık sektörü için risklerin pek çok açıdan normale dönmesini sağladı. Bu noktada, risklerin azalmaya başlamasının yanısı sıra; pandemi sonrası dünyanın, sektör oyuncularına yüklediği yeni risk unsurlarının doğduğunu belirtmekte fayda var.

Büyük merkez bankalarının parasal sıkılaştırma adımları ve reel piyasalara sağlanan mali desteklerin çekilmeye başlaması, bölgesel bazda büyük farklılıklar gösteren bu risk unsurlarının başında gelmektedir.

Özellikle gelişen ülke piyasalarını olumsuz etkileyecek olan bu süreçte, fonlama maliyetlerindeki artış ve aktif kalitesindeki düşüş beklenen riskler arasında yer almaktadır. Gelişen ülke ekonomileri içinde risk seviyeleri olumsuz ayrıışan bölgelerde ise bu etkinin daha güçlü yaşanması beklenmektedir. Kârlılık göstergelerini olumsuz etkilemesi beklenen bu süreçte, sektörün sermaye yapısının sağlığı da hiç olmadığı kadar önem taşımaktadır.

Ülkemizde bankacılık sektörünün operasyonel ve sermaye yapısının güçlü olması, bu değişime ayak uydurulabileceğine işaret etmektedir. 2021 yıl sonunda Türk Lirası'nda yaşanan hızlı değer kaybı sermaye yeterliliği konusunda endişelere yol açmakla birlikte, 2022'nin başında yaşanan yeni ekonomik model çerçevesinde atılan adımlar ve yeni açıklanan kredi paketlerinin desteklenmesi adına kamu bankalarının sermayelerinin önemli miktarda güçlendirilmesi gibi gelişmeler ekonomi yönetiminin bu alandaki hassasiyetini göstermektedir.

Sektörün operasyonel ajandasına bakacak olursak; sürdürülebilir finansman modellerinin yaygınlaştırılması ve siber güvenlik konusundaki yüksek hassasiyet ön sıralarda yer almaktadır.

Bunların yanında tüm hızıyla devam eden dijital dönüşüm süreci ve finansal hizmetler alanında bankalara rakip olan yeni girişimler de kurumların yönetmesi gereken diğer konular olarak göze çarpmaktadır.

2. Türk bankacılık sektörü: Genel bilgiler

2021 yıl sonu itibarıyla ülkemizde faaliyet gösteren banka sayısı Türk Ticaret Bankası ve Destek Yatırım Bankası'nın lisanslama süreçlerinin tamamlanmasının ardından 57'ye ulaşmıştır. Öte yandan, dijitalleşme ve müşteri tercihlerindeki değişime paralel olarak hem şube hem de personel sayısındaki düşüş trendi devam etmekte .

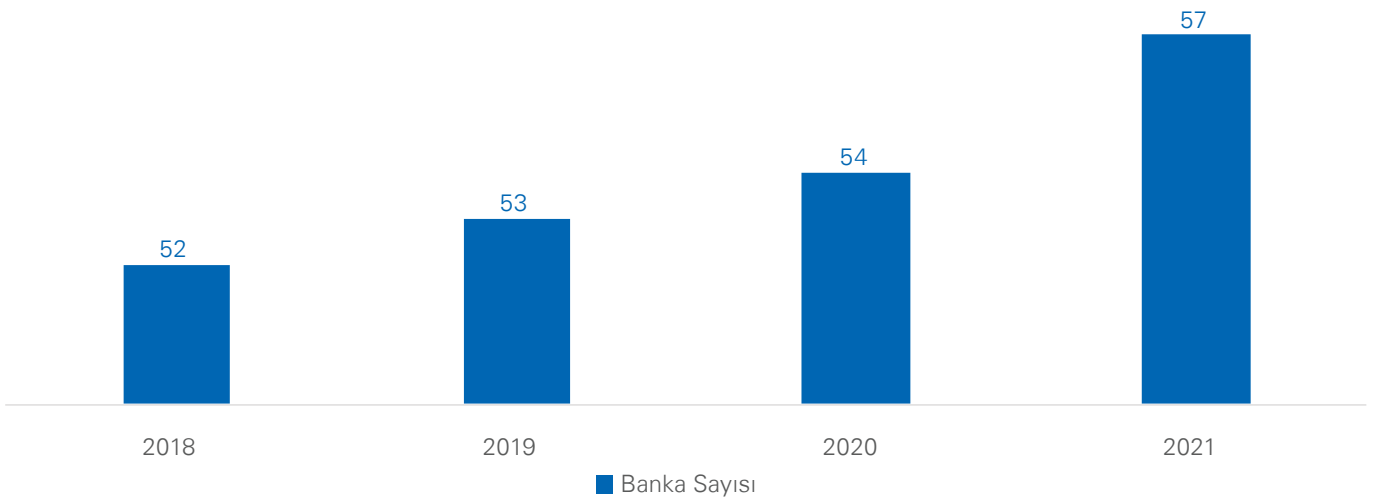
2020 yılı sonunda 10.000 eşiğinin altına düşen toplam şube sayısındaki azalma trendisürmektedir. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre 2021 yılında toplam şube sayısı 147 adet azalarak 9.800 seviyesine gelmiştir.

Kurumları şubeleşme yarışından uzaklaştıran ve personel verimliliğine dayalı adımlar atmaya zorlayan iklimin etkili olması nedeniyle, bu temel göstergelerdeki mevcut trendin 2022 ve sonrasında da sürmesi beklenmektedir.

1 Ocak 2022 itibarıyla yürürlüğe giren dijital banka kuruluşlarına ilişkin mevzuat bu trendin devam edeceğini göstermektedir. Bu senenin başında açıklanan yönetmelik dijital bankalara, mevduat ya da katılım bankası olmalarına göre kredi kuruluşlarının gerçekleştirebileceği tüm faaliyetleri yerine getirebilme hakkını tanımaktadır. Yeni düzenlemeye göre dijital bankaların kredi müşterileri sadece KOBİ'ler ve finansal tüketicilerden oluşabilecektir.

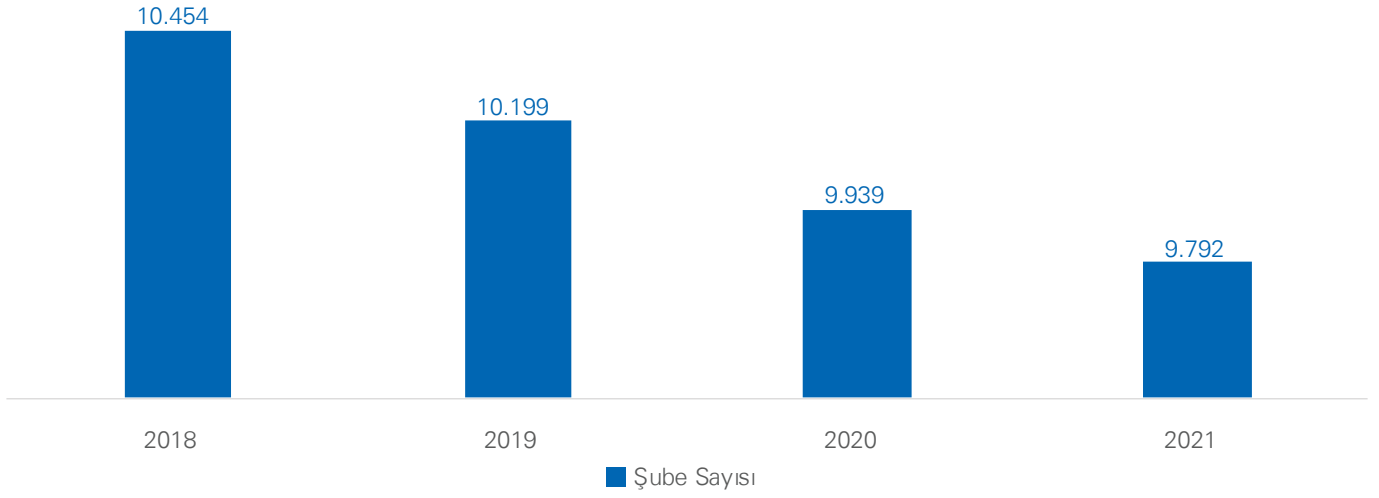
Yalnızca dijital kanallar üzerinde hizmet sunacak olan dijital bankalar, BDDK'ya yaptıkları başvurunun onaylanması ve gerekli izinlerin alınması ile birlikte önümüzdeki yıldan itibaren müşterilerine hizmet vermeye başlayabilecekler. Türkiye'de fintech'lere dijital banka olma yolunu açan ve servis modeli bankacılığının yasal zeminini hazırlayan düzenleme, Türkiye fintech ekosistemi ve finans sektörü için birçok önemli fırsatı da beraberinde getirecektir.

Türkiye'de faaliyet gösteren banka sayısı

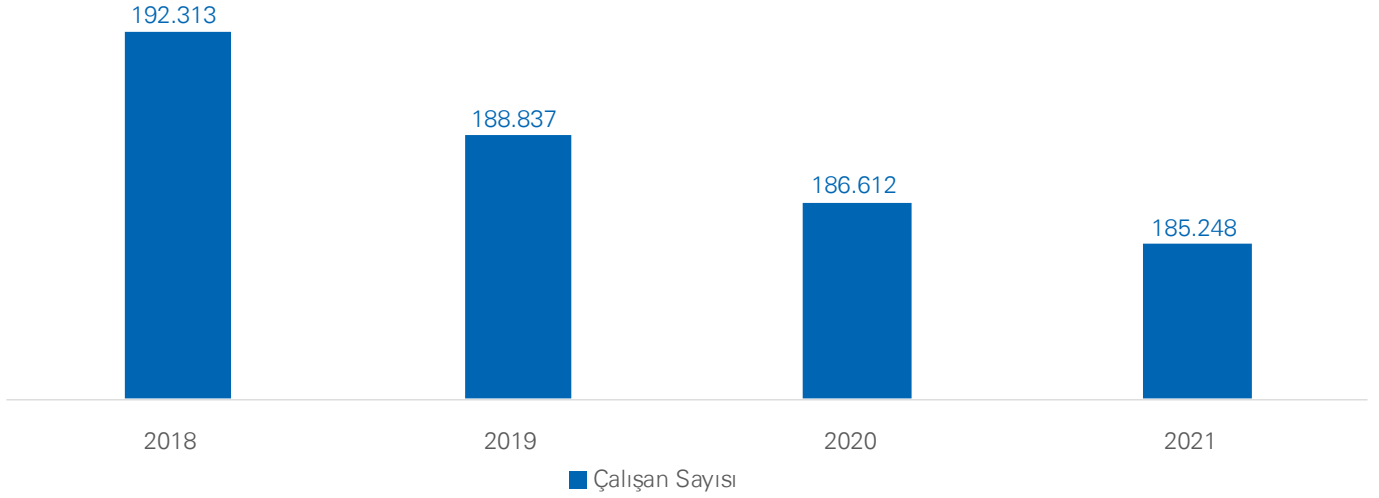
Kaynak: TBB

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Şube Sayıları

Kaynak: TBB (Katılım bankaları hariç, yurt dışı şubeler dahil)

Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların çalışan sayıları

Kaynak: TBB (Katılım bankaları hariç, yurt dışı şubeler dahil)

3. Sektör bilançosu

Pandemi dönemindeki yapısal değişimleri ve 2021 yıl sonunda yaşanan hızlı kur hareketini atlatan sektörün aktif toplamı 9 trilyon TL eşiğini aşmış durumdadır. Yeni ekonomi planı çerçevesine devreye alınan KGF paketi gibi uygulamalar ve mevduat tabanını desteklemeyi hedefleyen düzenlemelerin gelmesi ile birlikte bilanço büyümesinin devam etmesi beklenmektedir.

Sektörün mevduat hacmi 2021 yıl sonu itibarıyla 5,3 trilyon TL seviyesinde bulunmaktadır. Bu hacim, tarihi bir zirveye işaret ederken artışın ana sebeplerinden birinin de TL'de yaşanan değer kaybı sebebiyle DTH değerinin yükselmesi olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Sektörün toplam net kârı, 2021 yıl sonunda neredeyse önceki iki yılın toplamına erişmiştir. Çok zorlu şartlar altında geçen bu dönemde yakalanabilen bu kârlılık, sektörün özkaynaklarını desteklerken, sektör oyuncularının uyum kabiliyetini ve yönetsel başarılarını da göstermektedir. Sektörün toplam özkaynakları ise 711 milyar TL seviyesine ulaşmıştır.

Türk bankacılık sektörü temel büyüklükleri (Milyar TL)

Milyar TL	2018	2019	2020	2021	2021/2	2022/2
Krediler	2.394,4	2.655,9	3.576,4	4.901,0	3.502	5.001
TL	1.438,5	1.641,9	2.352,6	2.832,4	2.344	2.890
YP	955,9	1.014,1	1.223,7	2.068,6	1.158	2.110
Takipteki Alacaklar	96,7	150,8	152,6	160,0	151	161
Menkul Kıymetler	477,1	660,2	1.021,9	1.475,8	1.002	1.536
Mevduat	2.036,0	2.566,9	3.455,3	5.303,3	3.335	5.412
TL	1.041,8	1.259,0	1.546,2	1.880,3	1.534	2.080
YP	994,2	1.307,9	1.909,1	3.423,0	1.801	3.332
Özkaynaklar	422,0	492,2	599,6	711,0		
Net Dönem Karı	54,1	49,0	58,5	92,1		
Aktif Toplamı	3.867,4	4.490,8	6.106,4	9.213,2		

Kaynak: BDDK

Şubat 2022 itibarıyla haftalık veriler karşılaştırıldığında, sektörde yıllık kredi büyümesinin %43 seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu artışta, TL'nin yıl sonunda yaşadığı değer kaybının etkisi olduğu da mutlaklıdır. Aynı verilerden, TL cinsinden kredi büyümesinin yıllık bazda %23, YP cinsinden kredi büyümesinin ise %82 olduğu görülmektedir.

Aynı veri setinde, benzer görünüm mevduat kaleminde de izlenmektedir. Toplam mevduat hacmi yıllık bazda %62 artış göstermiştir. Alt kalemlerde ise yabancı para cinsinden mevduat hacminin %85 arttığı görülmektedir.

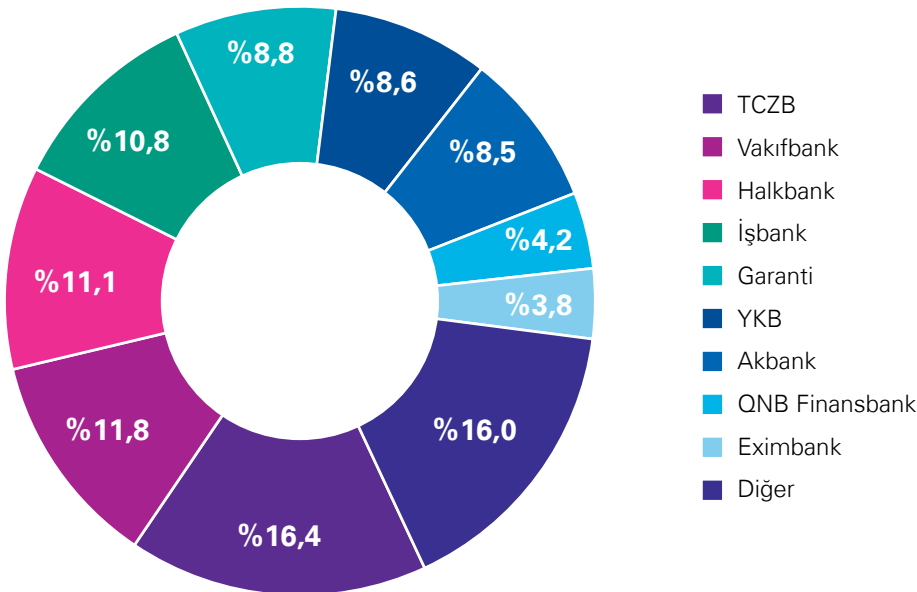
Türk bankacılık sektörü temel büyüklükleri değişim oranları

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2021	2021/2-2022/2
Krediler	%10,9	%34,7	%37,0	%104,7	%42,8
TL	%14,1	%43,3	%20,4	%96,9	%23,3
YP	%6,1	%20,7	%69,0	%116,4	%82,2
Takipteki Alacaklar	%56,0	%1,2	%4,9	%65,6	%7,1
Menkul Kıymetler	%38,4	%54,8	%44,4	%209,4	%53,4
Mevduat	%26,1	%34,6	%53,5	%160,5	%62,3
TL	%20,8	%22,8	%21,6	%80,5	%35,6
YP	%31,6	%46,0	%79,3	%244,3	%85,0
Özkaynaklar	%16,6	%21,8	%18,6	%68,5	
Net Dönem Karı	-%9,4	%19,3	%57,4	%70,1	
Aktif Toplamı	%16,1	%36,0	%50,9	%138,2	

Kaynak: BDDK

Sektörün aktif büyüklük sıralamasında kamu bankalarının ilk üç sıradaki yeri değişmemiştir. 2020 yılı içinde el değiştiren ilk üç sıranın 2022'de de değişmesi beklenmemektedir. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre, 2021 yılı sonunda aktif büyüklükler itibarıyla üç büyük kamu bankasının toplam payı %39 seviyesindedir.

Bankacılık sektörü aktif büyüklük payları

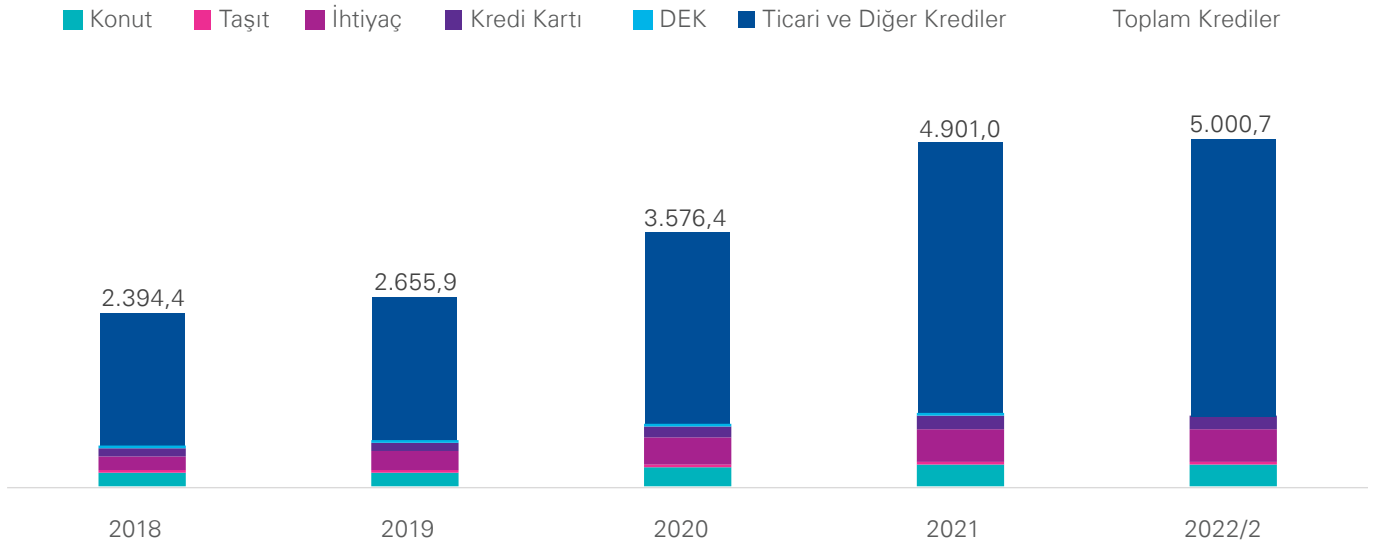
Kaynak: TBB

4. Krediler

Önemli miktarda kredi büyümesinin yaşandığı son iki yılda, sektörün kredi hacmi 2021 yıl sonunda 5 trilyon TL eşiğini aşmıştır. Sektörde yıllık kredi büyümesi 2021 yılında %37 olurken, haftalık veriler baz alınarak yapılan karşılaştırmada Şubat ayının ilk haftası itibarıyla yıllık büyüme %43 seviyesine ulaşmaktadır.

Tüketici kredilerinin 1 trilyon TL seviyesine yaklaştığı hacimde büyümenin ticari krediler kanalıyla gerçekleştiği görülmektedir. Ticari kredi hacminin yarısından fazlasının yabancı para cinsinden olmasının Türk Lirası'ndaki değer kaybı kanalıyla bu büyümeyi artırdığı görülmektedir. 2021 yılını çift haneli büyüme ile kapatan ülkemiz ekonomisinde benimsenen politika, kredi büyümesinin yıl boyunca devam edeceğine işaret etmektedir. Bu anlamda atılan adımlar ve üretime dönük yatırımları destekleme amaçlı kredi paketlerinin inşasının etkileri önümüzdeki aylarda daha net izlenebilecektir.

Kredi Tiplerine Göre Kredi Hacmi (Milyar TL)

Kaynak: TBB

	2018	2019	2020	2021	2021/2	2022/2
Toplam Krediler	2.394,4	2.655,9	3.576,4	4.901,0	3.501,9	5.000,7
Tüketici Kredileri	504,2	584,5	820,7	986,7	822,9	989,1
Konut	188,0	199,1	278,3	298,9	276,8	301,4
Taşıt	6,5	7,1	11,8	13,1	12,0	12,6
İhtiyaç	204,8	260,3	385,9	464,7	388,3	462,5
Kredi Kartı	104,8	117,9	144,7	209,9	145,8	212,5
DEK	0,1	0,1	0,0	0,0	-	-
Ticari ve Diğer Krediler	1.890,2	2.071,5	2.755,6	3.914,2	2.679,0	4.011,6

Kaynak: BDDK

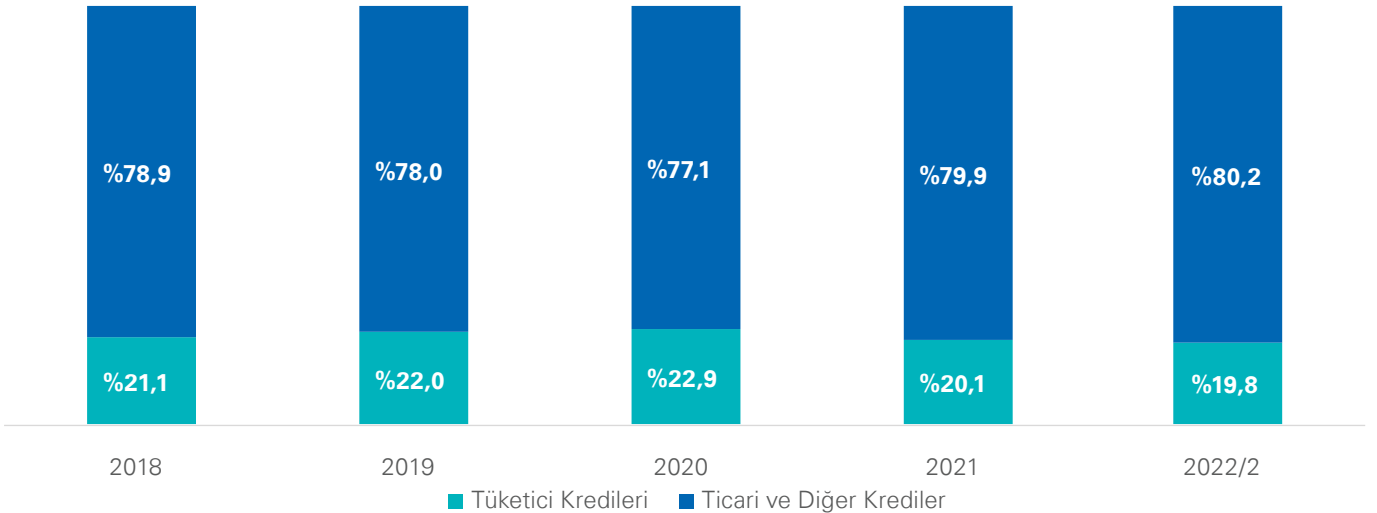
Hacimsel Değişim Oranları	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2021	2021/2-2022/2
Toplam Krediler	% 10,9	%34,7	%37,0	% 104,7	%42,8
Tüketici Kredileri	% 15,9	%40,4	%20,2	%95,7	%20,2
Konut	%5,9	%39,8	%7,4	%59,0	%8,9
Taşıt	%8,3	%66,7	%11,2	%100,8	%5,4
İhtiyaç	%27,1	%48,2	%20,4	%126,9	%19,1
Kredi Kartı	%12,5	%22,8	%45,1	%100,4	%45,7
DEK	-%28,7	-%37,3	-%38,1	-%72,3	
Ticari ve Diğer Krediler	%9,6	%33,0	%42,0	%107,1	%49,7

Kaynak: BDDK

Kredilerin alt kalemlerine baktığımızda 2021 yıl sonu itibarıyla tüketici kredilerinin toplam içinden aldığı payın %23'lerden %20'lere gerilediği görülmektedir. Tüketici kredilerinin de alt kalemlerinde ihtiyaç ve konut kredilerinin paylarını koruduğu göze çarpmaktadır.

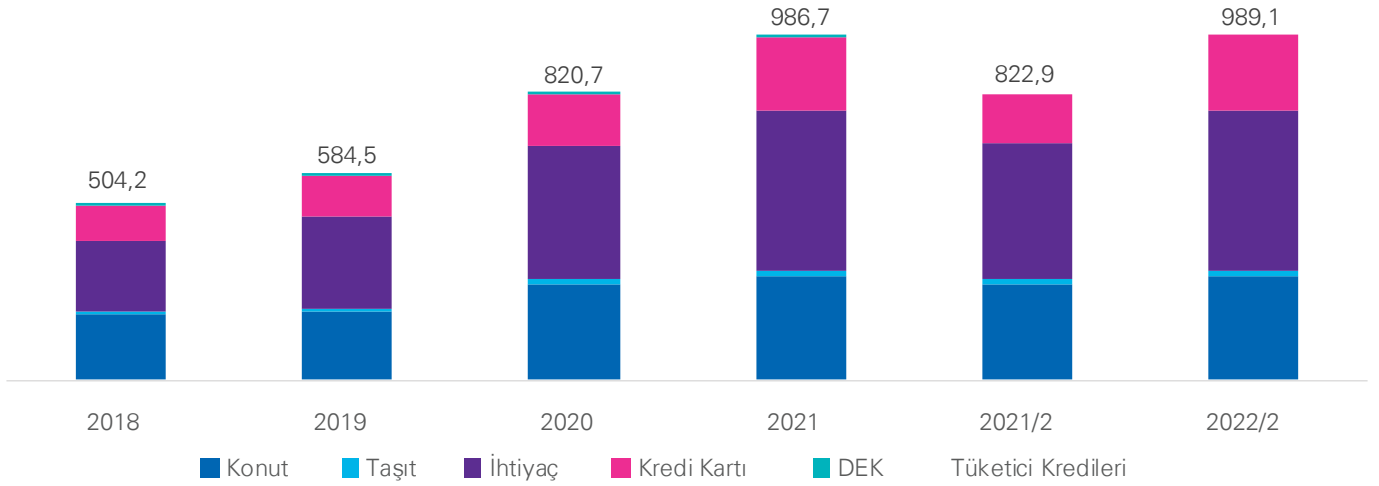
Konut fiyatlarında yıl genelinde yaşanan artışlar ve kredi faiz oranlarındaki yükselişler sebebiyle konut kredilerinin büyüme oranının diğer tüketici kredisi enstrümanlarının altında kaldığı görülsede toplam hacim 300 milyar TL eşiğini aşmıştır.

Kredilerin ana tiplerine göre payları

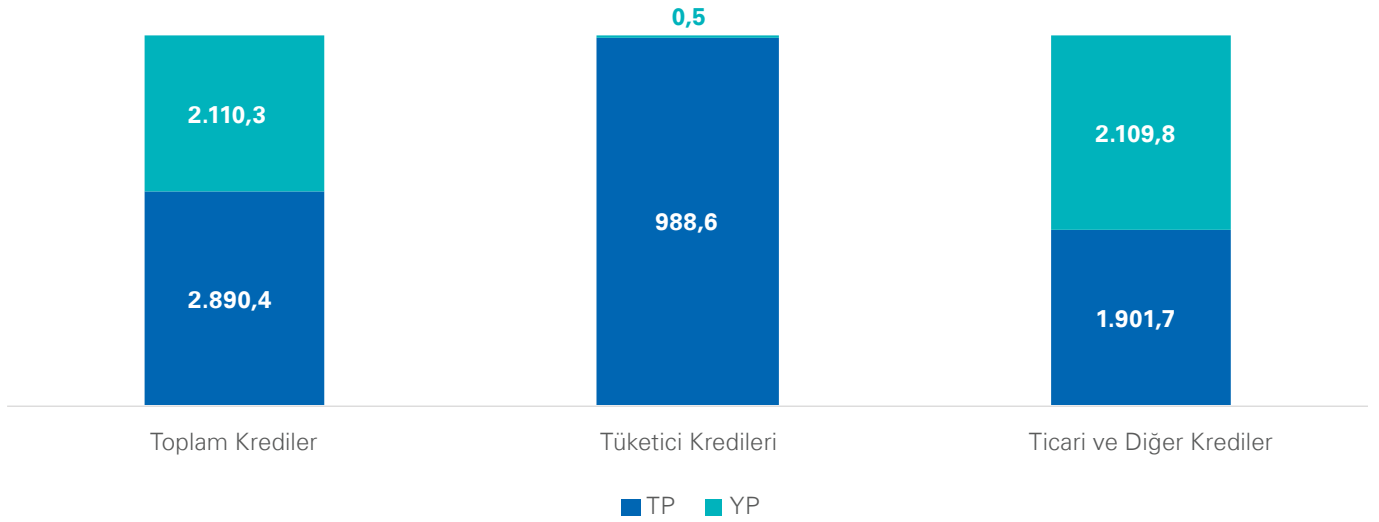
Kaynak: TBB

Kredi tiplerine göre bireysel kredi hacmi (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

Kredilerin para birimi cinsinden dağılımı (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

Kredilerin sektörel kırılımlarına baktığımızda ise bir önceki yıla kıyasla önemli bir değişim bulunmamaktadır.

Sıralamada liderliğini koruyan İmalat sanayiinin payı %21'i aşarken, bu grubun toplam pasta içinden aldığı payın %0,8 oranında arttığı görülmektedir. Toplam nakit krediler pastası içinde payını en çok artıran alt sektör ise Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Üretimi ve Dağıtım sektörü olmuştur. Bu iki sektör dışında İnşaat sektörüne verilen nakdi kredilerin toplam içindeki payının da %0,6 oranında artarak %8,3'e yükseldiği görülmektedir. Toplam pasta içinde en çok pay kaybeden kalemler ise Ferdi Konut ve Diğer Krediler altında sınıflandırılan kredilerdir. Bu iki kalem bir önceki yıla kıyasla sırasıyla %1,7 ve %1,3 pay kaybetmişlerdir.

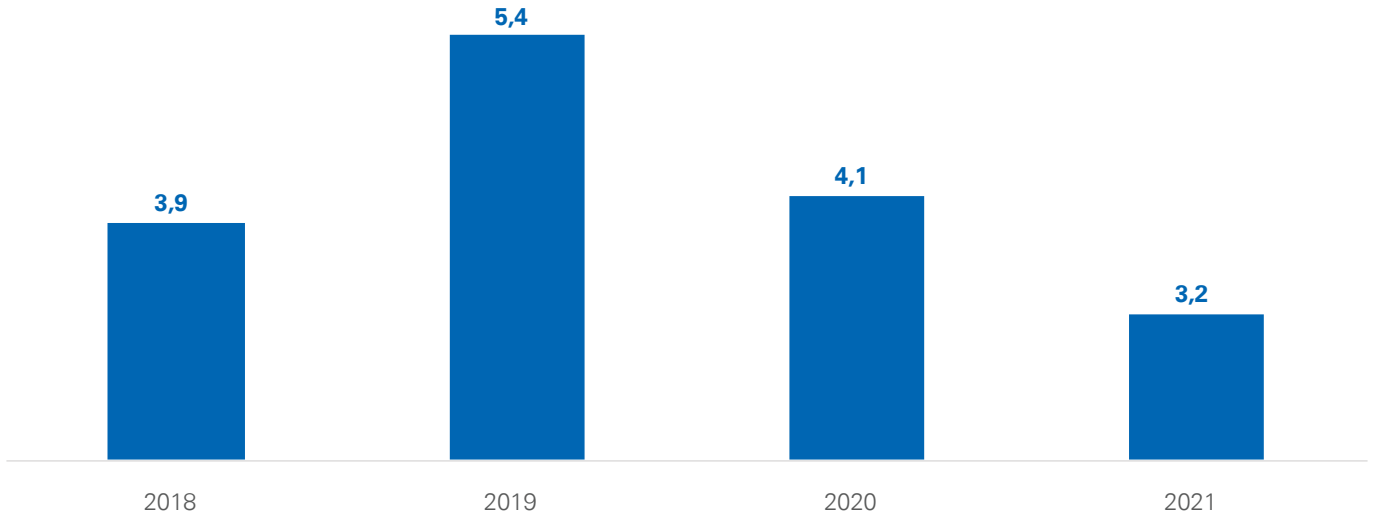

5. Takipteki krediler

Sektörde yaşanan kredi büyümesi ivmesi ve BDDK tarafından yapılan düzenlemeler takipteki alacaklar oranının oldukça sınırlı kalmasını sağlamıştır. 2019 yılını %5,4 ve 2020 yılını %4,1 oranları ile kapatan sektör 2021 yılını %3,2 ile kapatmıştır. BDDK'nın salgın dönemi önlemleri çerçevesinde devreye soktuğu sınıflandırma ve karşılık düzenlemelerinden biri olan sorunlu kredilerin takibe atılma süresini 90 günden 180 güne çıkaran uygulamanın geçerliliği Eylül 2021 itibarıyla sona ermiştir.

Sektör, 2021 yılını 160 milyar TL takipteki alacak ile kapatmıştır.

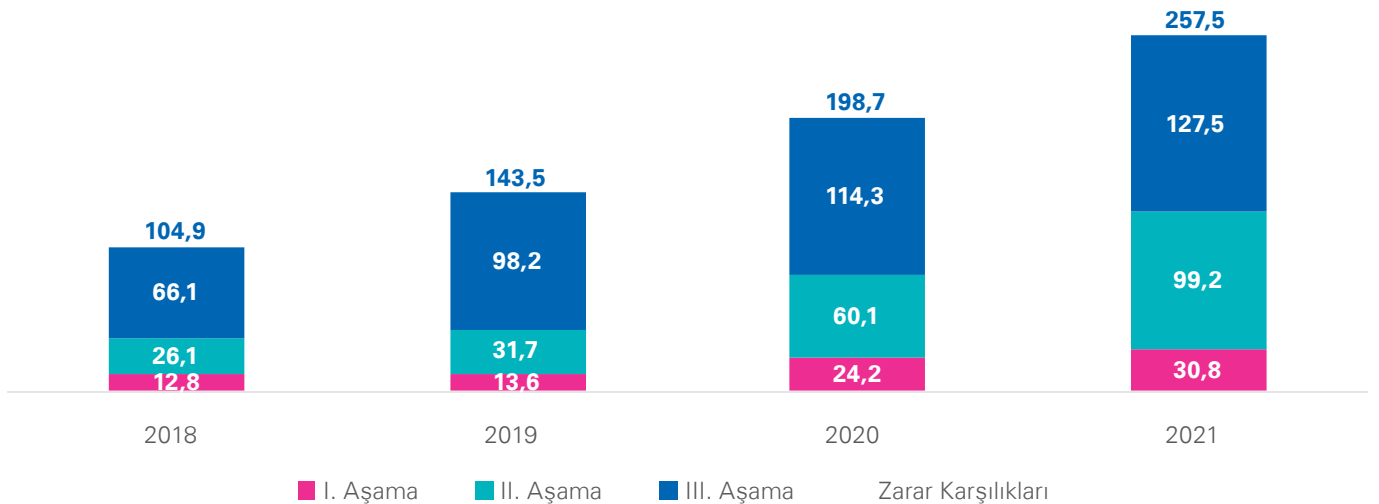
Takipteki alacaklar / Toplam nakit krediler

Kaynak: BDDK

Bununla birlikte sektördeki zarar karşılıkları artmaya devam etmektedir. Bankaların bu ihtiyatlı tutumu, ekonomik zorluğun yaşandığı dönemlerde finansal performanslarını desteklemektedir. Bilançolarda yer alan zarar karşılıkları, 2021 yılını 258 milyar TL ile kapatmıştır. %30 oranındaki bu artış, geçtiğimiz iki yılın artış oranlarının altında olmakla birlikte tatminkâr olarak değerlendirilmektedir. Sektörde, 3. aşama karşılıkların takipteki alacaklara oranı %80 seviyesine ulaşmıştır. Bununla birlikte canlı krediler için karşılık oranı 2021 Aralık dönemi itibarıyla geçtiğimiz döneme göre %0,3 artarak %2,7'yle kapatmıştır..

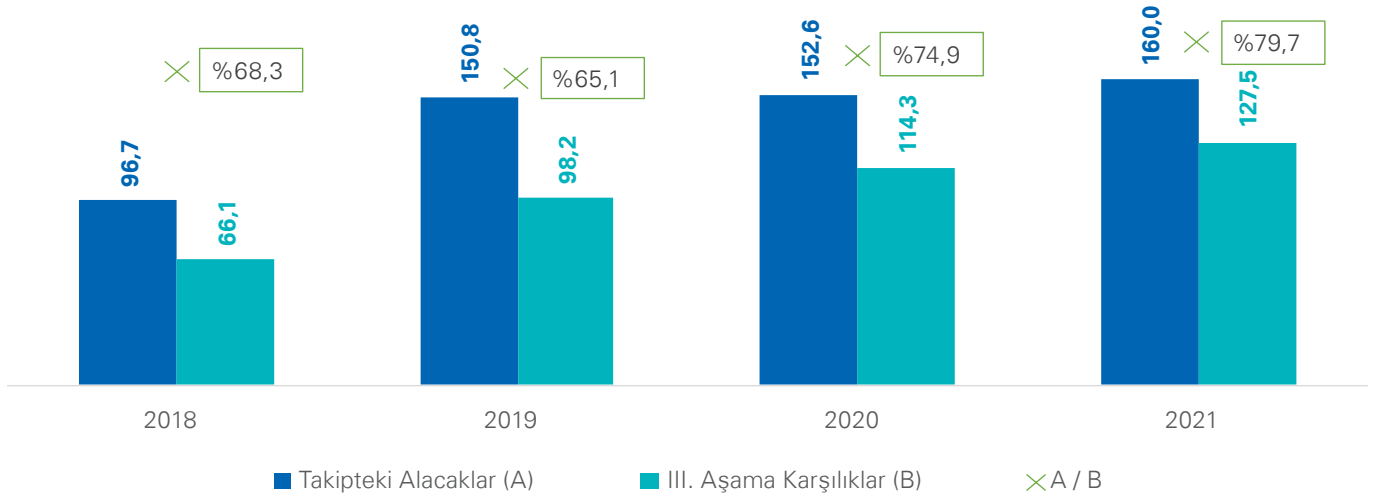
Karşılıklar (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

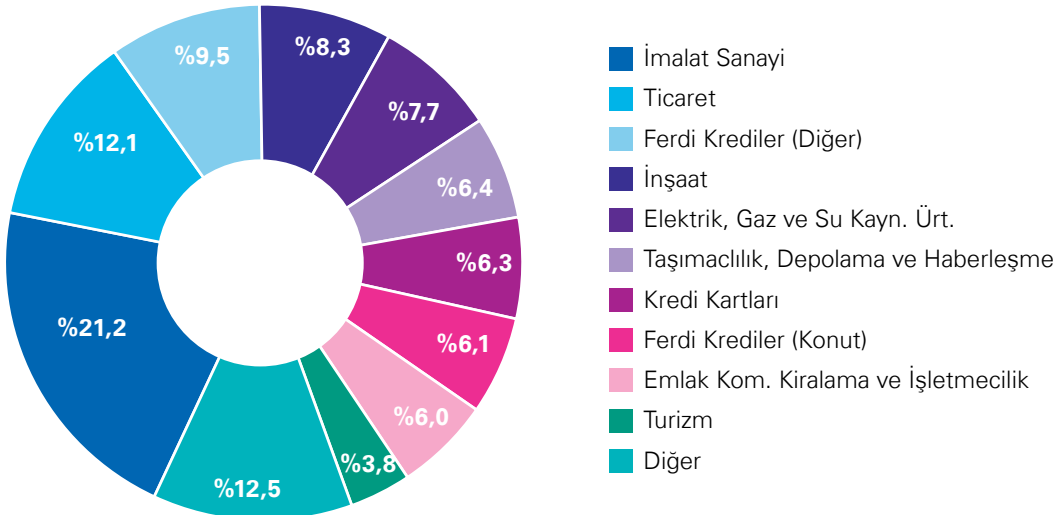

Takipteki alacaklar ve karşılık oranları (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

Nakdi kredilerin setkörel dağılımı (2021)

Kaynak: BDDK

6. Mevduatlar

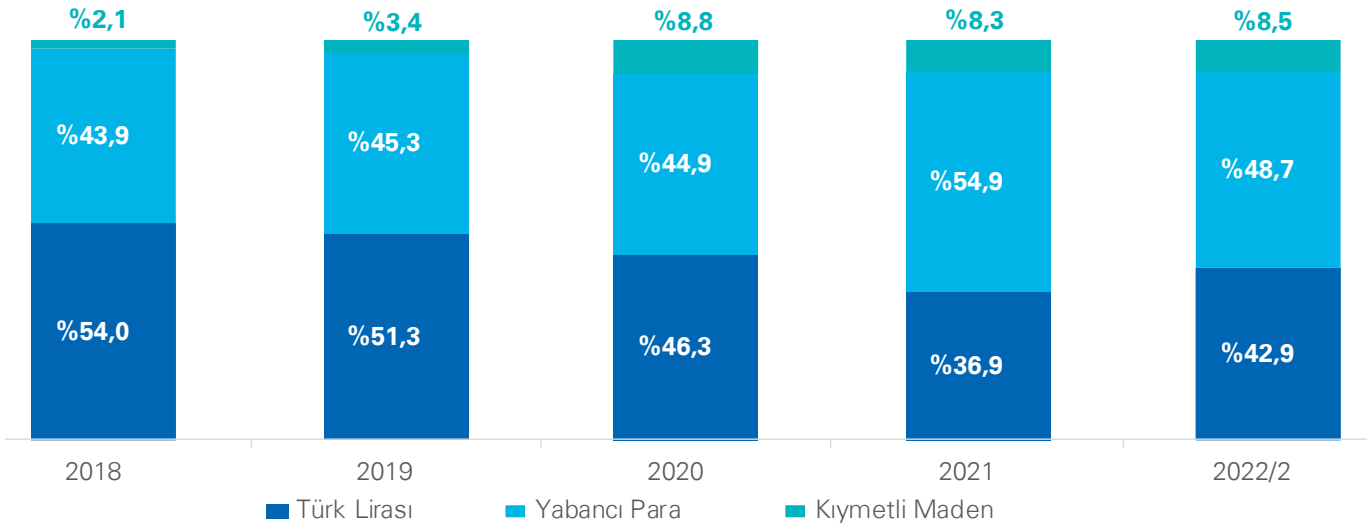
Kur Korumalı Mevduat aracı ile getirilen asgari vade gereksinimleri, sektörün yapısal olarak muzdarip olduğu mevduatlardaki kısa vade görünümünü iyileştirme potansiyeli taşımaktadır. Bunun yanında, mevduat tabanı, TL'deki değer kaybının etkisiyle döviz mevduat hacmi kanalı ile toplam hacmin artmasına yol açmaktadır. Sektörün mevduat tabanı 2019'a göre %108 ve 2020'ye göre %53.2 büyüyerek 2021 yıl sonunda 5 trilyon TL'ye yaklaşmıştır.

Toplam mevduat pastası içinde yabancı para ve yabancı paraya endeksli olan kıymetli madenler mevduatının payı 2021 yıl sonu itibarıyla %63 seviyesindedir.

Dolarizasyona karşı alınan önlemler çerçevesinde geliştirilen ve 20 Aralık 2021 tarihinde devreye alınan kur korumalı mevduat aracı ise bu hacmin gerilemesine yol açmaktadır. Yapılan düzenlemeler çerçevesinde DTH'larını TL'ye çeviren mükelleflerin, dönüşüm esnasında oluşan kur farkı kazançları da dahil olmak üzere elde edecekleri faiz ve kâr paylarının vergiden istisna tutulması da önemli bir teşvik oluşturmaktadır.

Yıl sonunda 237 milyar USD olan döviz ve kıymetli maden mevduatı hacmi, Şubat ayının ilk haftası itibarıyla 225 milyar USD'ye gerilemiş, toplam pastadan alınan pay ise %57 olarak gerçekleşmiştir.

Mevduat dağılımı

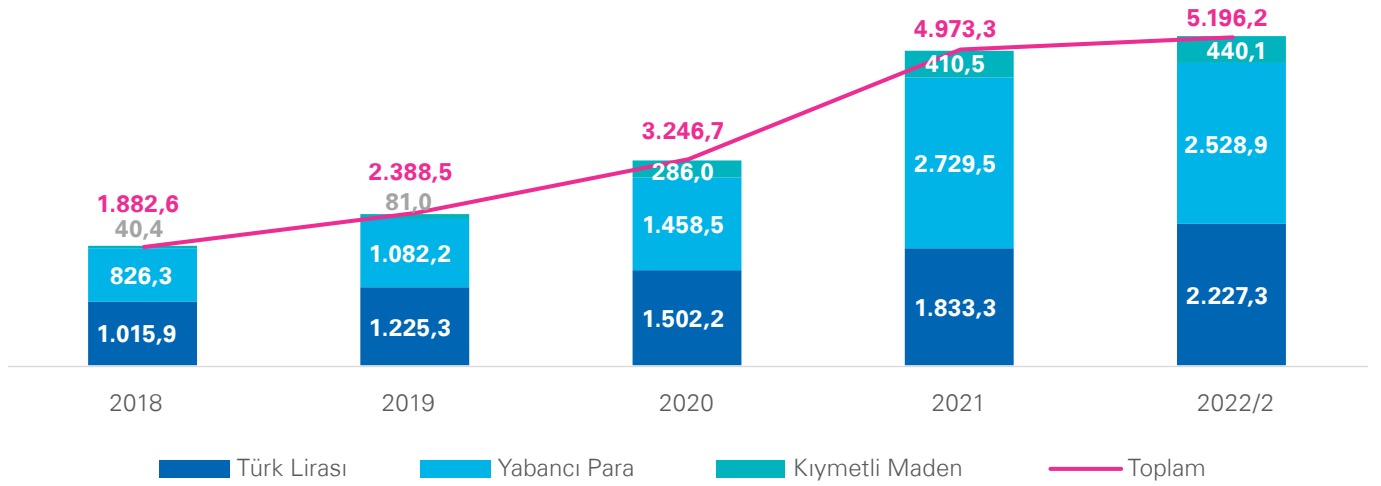

Kaynak: BDDK

Yurt içi yerleşiklerin toplam mevduatı (Milyar TL)

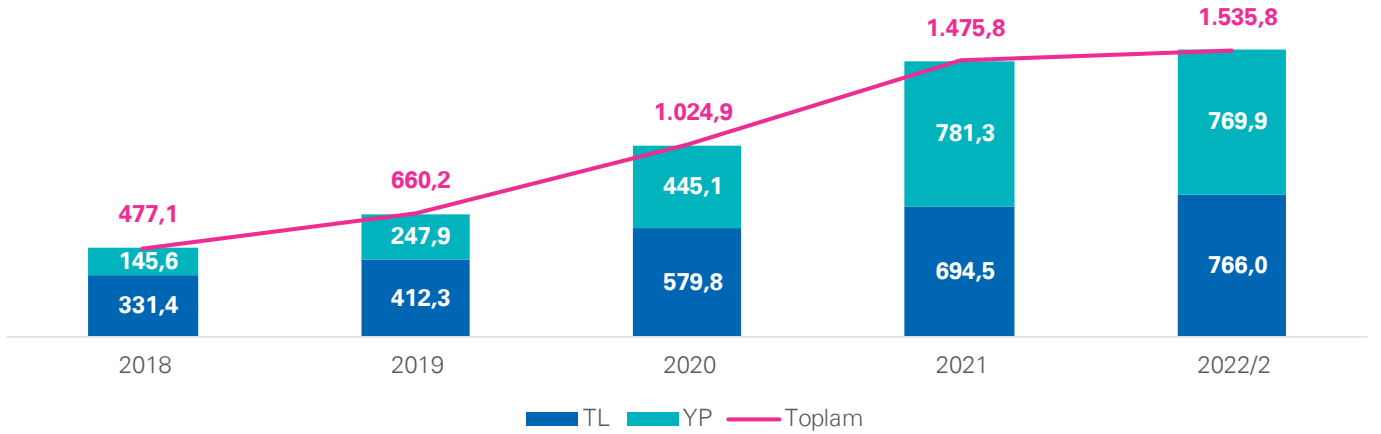
Kaynak: BDDK

7. Menkul kıymetler

Bankaların gelir yaratan ana varlıklarından olan ve temelde hazine tahvil/bonolarından oluşan menkul kıymetlerinin hacmi enflasyonist dönemlerde artma eğilimindedir. Bu eğilimin 2021 yılı genelinde de devam ettiği görülmektedir.

Bankaların menkul kıymet portföyü 2020 yılında olduğu gibi 2021 yılında da kredi hacminden fazla büyümüştür. 2021 yılında %44 oranında büyüyen menkul kıymetler hesabı, yıl sonunda 1,5 trilyon TL seviyesine yaklaşmıştır. Hacim, Şubat ayının ilk haftası itibarıyla bu eşiği de aşmıştır. Menkul kıymetler hacminin %53'ü yabancı para cinsinden oluşmaktadır. 2020 yılındaki %43'lük paydaki artış yine kur kaynaklıdır.

Menkul kıymetler portföyü (Milyar TL)

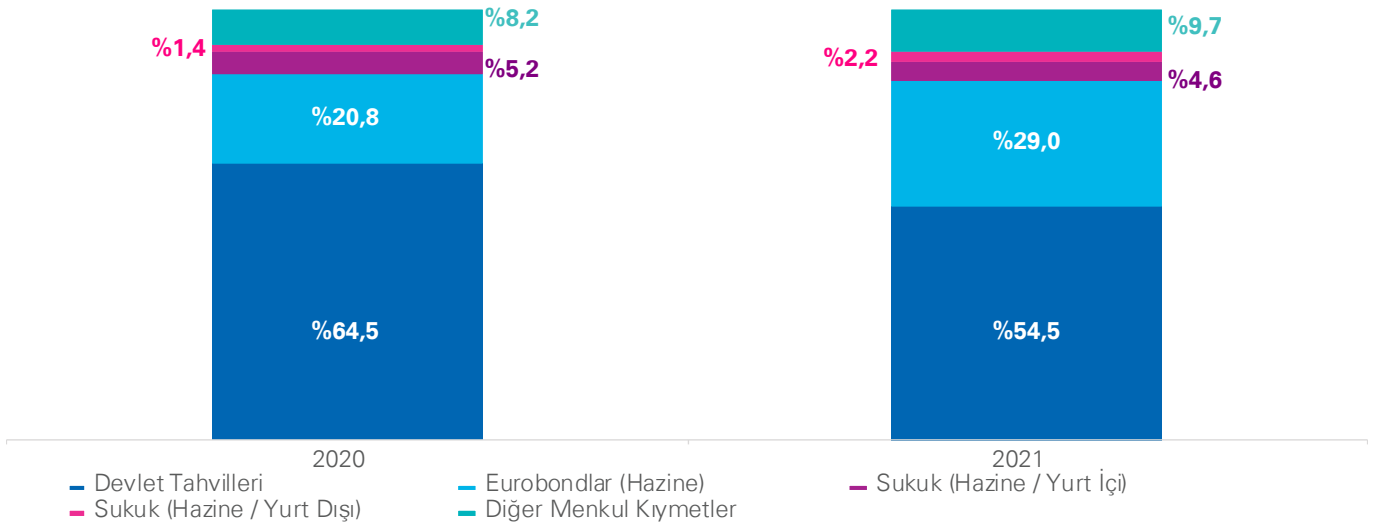

Kaynak: BDDK

Menkul kıymetlerin toplam aktifler içindeki payı 2021 yıl sonu itibarıyla %16 seviyesindedir ve 2020 yıl sonundaki %17'lik payda bir miktar gerileme izlenmektedir.

2021 yıl sonu itibarıyla menkul kıymetler portföyü içinde hazine tahvil ve bonolarının payı %55, Eurobondların payı ise %29 seviyesindedir. Bir süredir devam eden TL cinsinden sukuk (kira sertifikası) ihraçlarının toplam portföy içindeki payındaki artış trendi ise bu yıl sona ermiştir. Bu alandaki hacim 2020'deki %5,2'lik payından %4,6'e gerilemiştir.

Menkul kıymetler

Kaynak: BDDK

8. Kârlılık

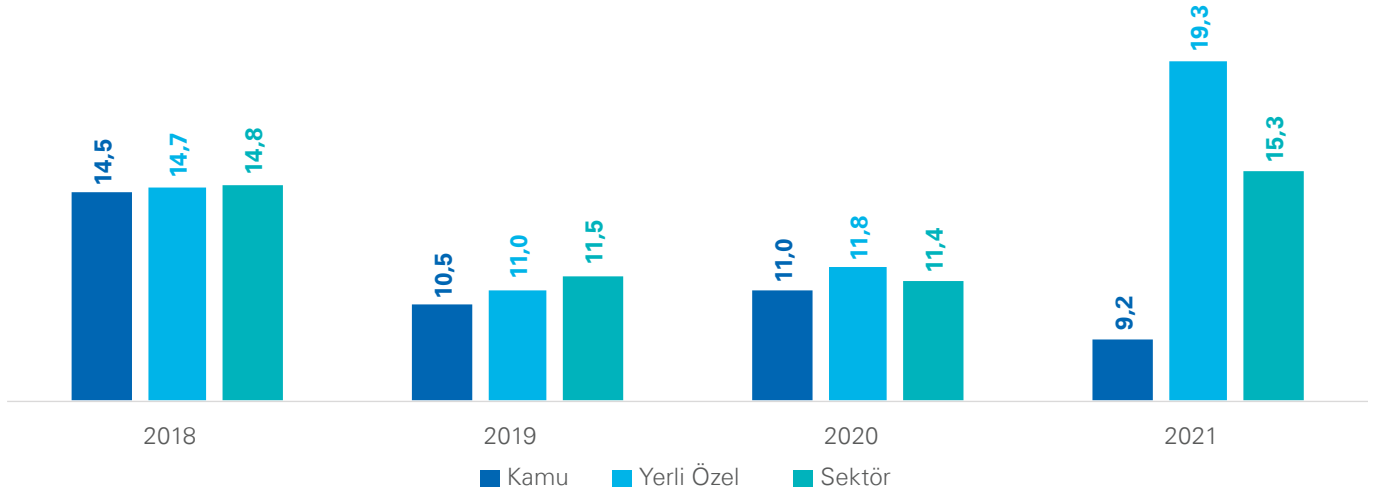
Sektör, 2021 yılını 92,1 milyar TL net kar ile kapatmıştır. Bu da, 2019 ve 2020 dönem net kâr toplamına yakın bir seviyeyi işaret etmekte olup 2020 yıl sonu ile kıyasladığımızda kârlılıkta %57'nin üzerinde bir artışa denk gelmektedir. Mevcut görünümde finansal desteklerin azalması, fonlama maliyetlerinin artması, yılın son çeyreği ile birlikte artan faiz oranları ve makroekonomik belirsizlikler kârlılık üzerinde baskı yaratmaktadır. Bu noktada bankaların aktif kaliteleri en önemli değişkendir. 2022 yılında Bankacılık sektöründe TÜFE'ye endeksli menkul kıymet getirilerinin artacağına ilişkin beklenti sektördeki karlılığı olumlu yönde etkileyecektir. Bu beklentiyle beraber gerçekleşmesi tahmin edilen kredi büyümesinin de sektörde kârlılığın 2022 yılında yüzde 150 büyümesi ve sektörün fiyat kazanç oranının yıl ortalamasında 1,5 katına çıkması tahmin ediliyor.

Kârlılık göstergeleri, 2021 yılında kamu ve özel bankalar açısından çok büyük oranda farklılık göstermiştir. Sektörün özkaynak kârlılığı yılı %15,3 seviyesinde kapatmakla birlikte makroekonomik açıdan zor süreçlerde kredi desteklerini sürdüren kamu bankalarının kârlılıkları düşüş göstermiştir.

Özellikle 2021'in son ayında yaşanan sıkışıklığın su yüzüne çıkarttığı bu farklılaşmanın bir miktar azalarak da olsa yıl genelinde devam etmesi beklenmektedir.

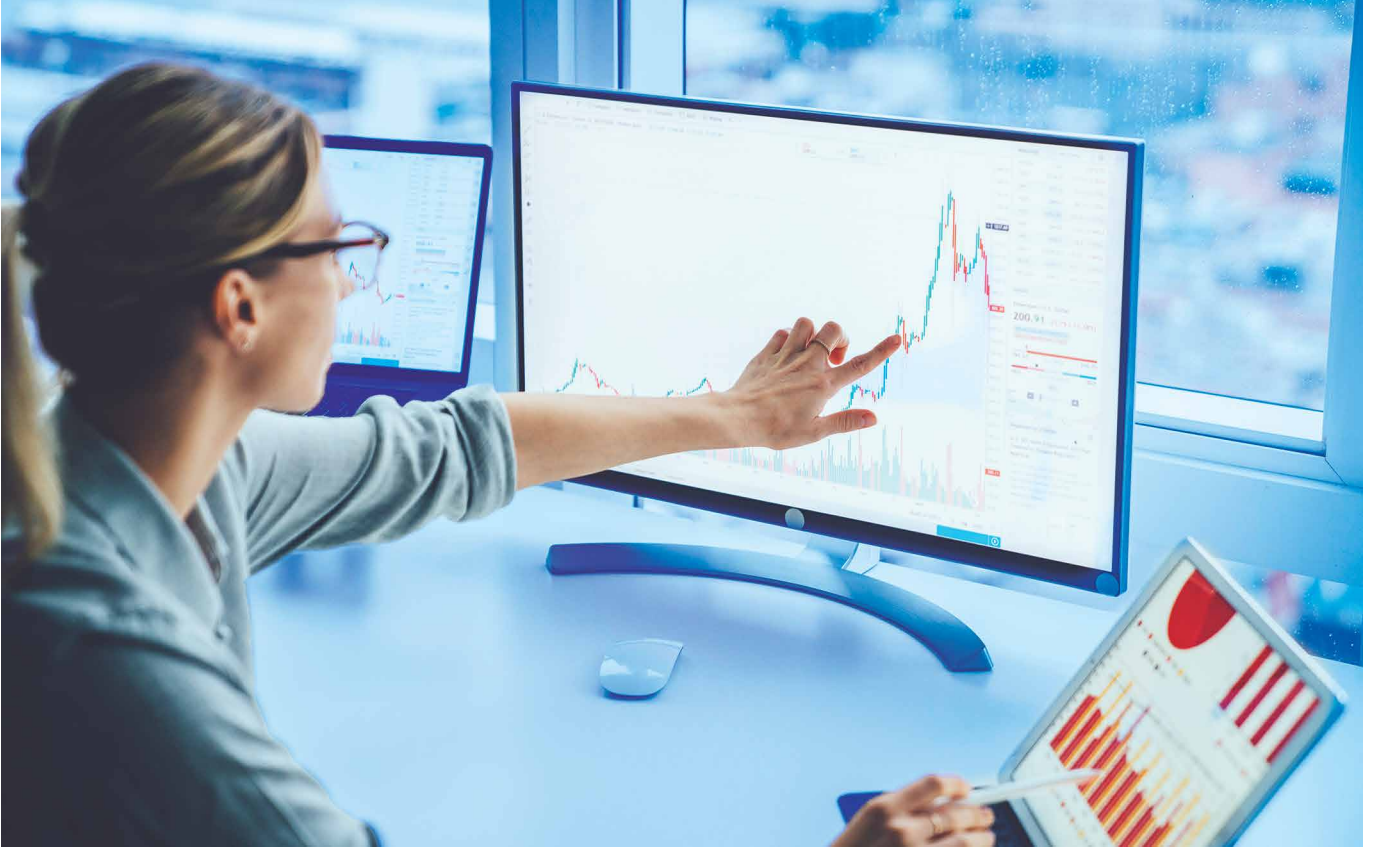
Makroekonomik belirsizliklerin yükseldiği ve risk maliyetlerinin arttığı bu dönemde özel sermayeli bankaların görece iştahsızlıklarında iyileşme görülmesi beklenmektedir.

Dönem net kâr / ortalama özkaynaklar (%)

Kaynak: BDDK

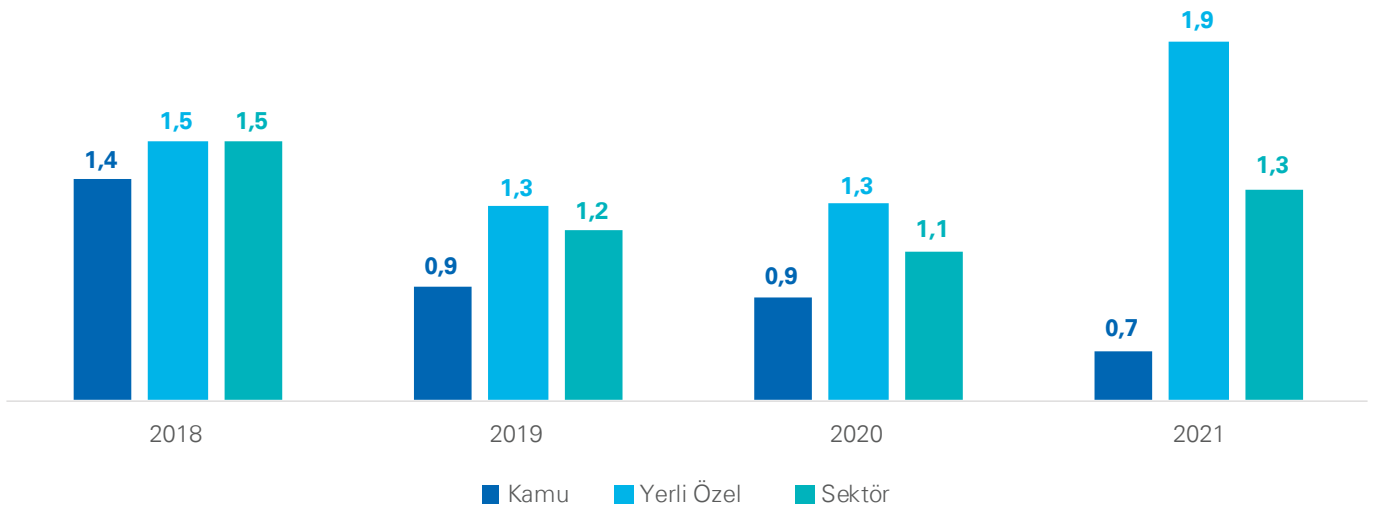
Kamu bankalarının sektörden hızlı büyümeye devam ettiği bu süreçte, aktif kârlılıklarında da ayrışmanın sürdüğü gözlemlenmektedir. 2019 yılında başlayan bu ayrışma, 2021 yıl sonu itibarıyla ciddi oranda derinleşmiştir.

Yapılan analizlere göre kamu bankalarının net kârında gerileme yaşanmış, üç kamu mevduat bankasının 2021 yılı finansal sonuçları net kârlarda 2020 yılsonuna göre çift haneli gerileme olduğunu ortaya koymuştur.

Kârlardaki düşüşün sebebi düşük faizli kredilerle baskılanan net faiz gelirlerinin yanı sıra artan ticari zararın etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Buna karşılık mevduat-yerli bankaların kârında %90 artış gerçekleştiği görülmektedir. Mevduat-yabancı bankaların kârındaki artış ise %100'dür.

Dönem net karı / ortalama aktifler (%)

Kaynak: BDDK

9. Sermaye yeterliliği

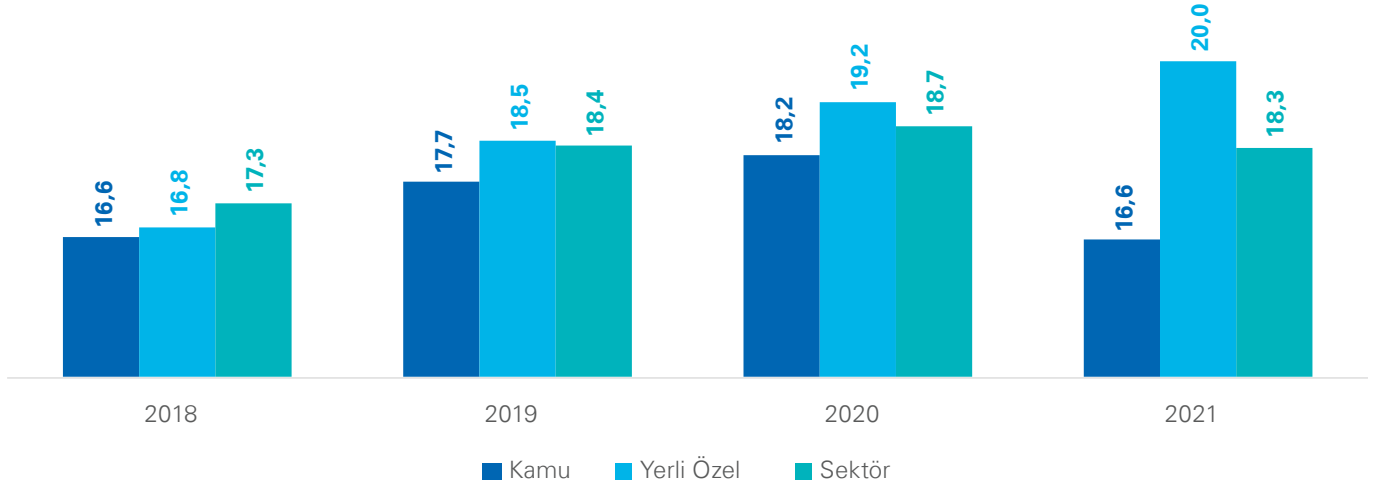
Peşpeşe yaşanan kur şokları ve 2021 yılının son dönemindeki güçlü hareket bankaların sermaye yeterlilikleri üzerinde baskı yaratmaktadır. Bankaların temkinli duruşlarına ve daha önceki zor dönemlerden edindikleri tecrübeler sayesinde gösterdikleri yönetsel başarılarla rağmen; TL'deki değer kaybının baskısı bilanço yapılarının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Konu ile ilgili olarak ekonomi yönetiminin Sermaye Yeterliliği Yönetmeliği'nde yaptığı güncellemeler de sürecin yönetilmesine katkı sunmaktadır. Kredi riskine esas tutar hesaplamasında, 16 Eylül 2021 tarihinde BDDK tarafından yayımlanan ve 31 Aralık 2021 itibarıyla uygulanmaya devam eden son 252 iş gününe ait Merkez Bankası döviz alış kurlarının basit aritmetik ortalamasının kullanılması uygulaması ve menkul kıymetler net değerleme farklarının negatif olması durumunda bu farkların sermaye yeterliliği oranı için kullanılacak öz kaynak tutarında dikkate alınmama imkânı bu alanda atılan önemli adımlar arasındadır.

Bankaların sermaye yeterliliği standart rasyosu 2021 yılında %18,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, 2019 yıl sonundan bu yana izlenen en düşük değer olmakla birlikte, önemli bir bozulma olarak ele alınmamaktadır.

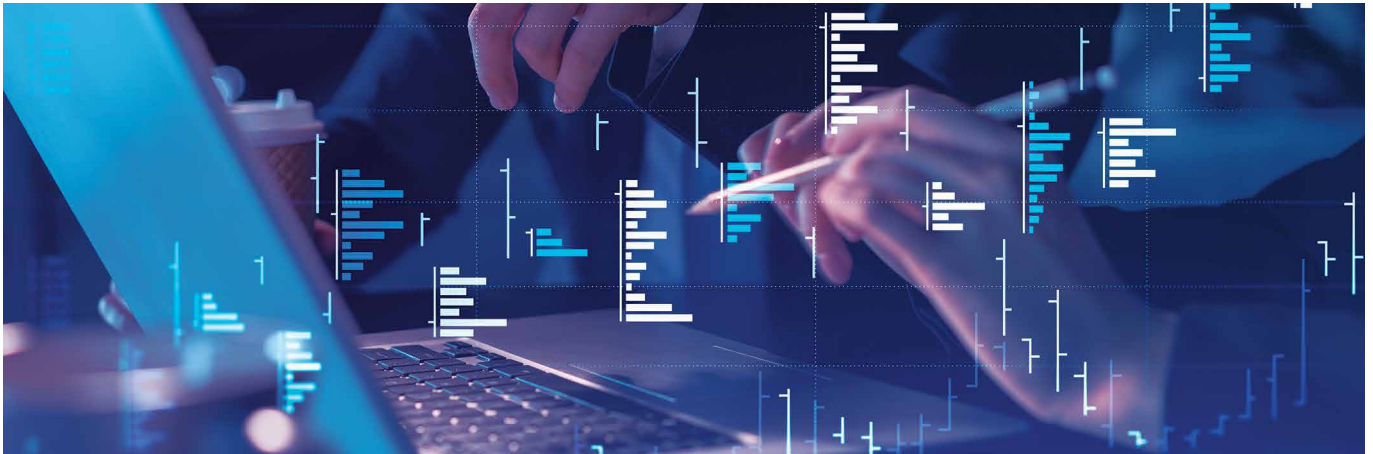
Öte yandan, kamu-özel sermaye ayrımı bu hesapta da göze çarpmaktadır. Cari dönem sonunda kamu bankalarının sermaye yeterliliği standart rasyosu %16,6 olarak gerçekleşirken özel bankaların %20 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Sermaye yeterliliği standart rasyosu (%)

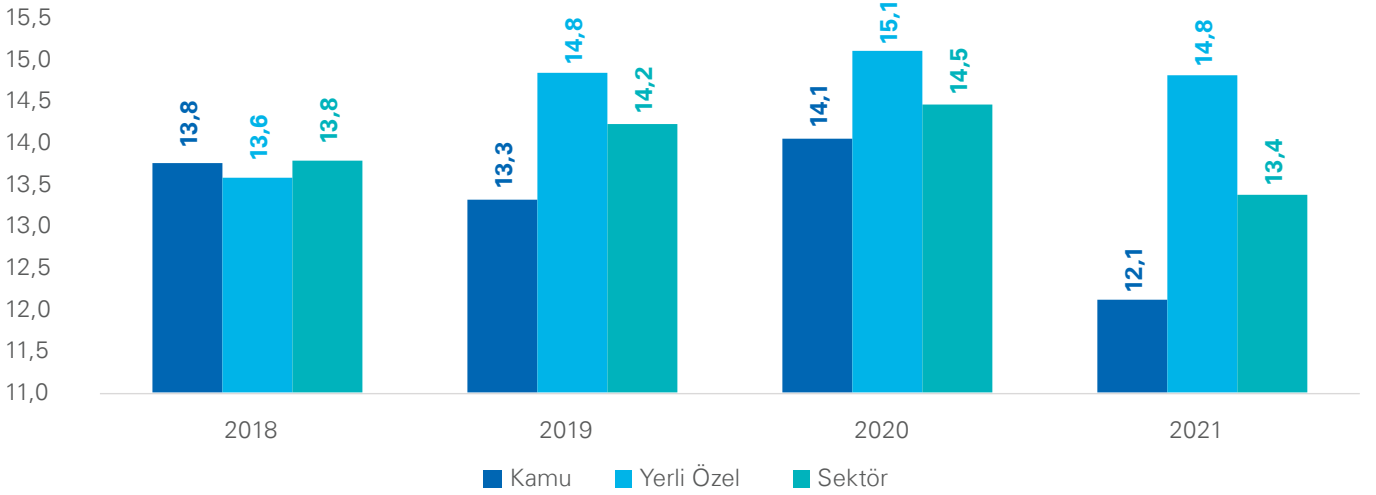
Kaynak: BDDK

Benzer durum sermaye yeterliliği çekirdek rasyosunda da izlenmektedir.

Çekirdek sermaye yeterliliği rasyosu (%)

Kaynak: BDDK

Ekonomi yönetiminin kamu sermayeli bankalarda sermaye artışına gitme kararı ise bu göstergelerde iyileşme sağlayacaktır.

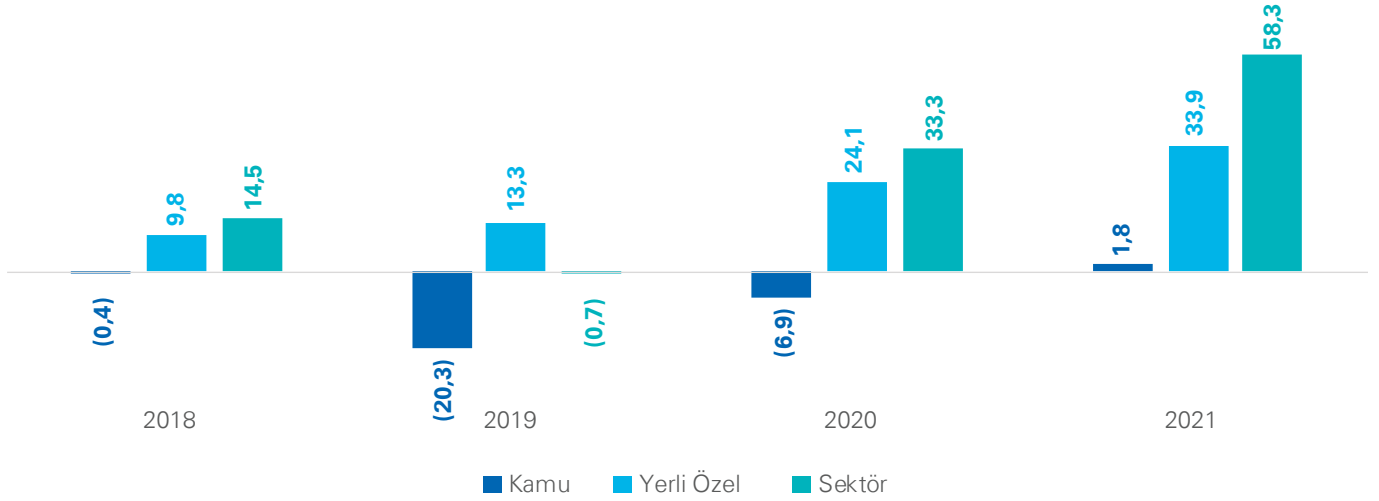
Türkiye Varlık Fonu, 2020 yılı Mayıs ayından sonra 2022 yılında da kamu bankalarının sermayelerinin destekleneceğini açıklamıştır. Bu kapsamda Ziraat Bankası, VakıfBank ve Halkbank'ın sermayelerine toplam 48,6 milyar TL aktarım yapılacaktır. Benzer iyileştirme çalışmaları TKYB, Vakıf Katılım ve Emlak Katılım bankaları için de geçerli olacaktır.

10. Döviz pozisyonu

Bankacılık sektörü bilançosunda geleneksel olarak yüksek miktarda oluşan açık döviz pozisyonu, bilanço dışı işlemlerle yönetilmeye devam etmektedir. Dolarizasyon eğiliminin artması açık pozisyonları genişletirken, aksi yöndeki trendler daralma yaratmaktadır.

Sektör, 2021 yıl sonu itibarıyla 58,3 milyar TL uzun pozisyonudur. Bu, 2020 yılında başlayan trendin devamına işaret etmektedir. 2019 ve 2020 yıllarında kısa pozisyonda kalan kamu sermayeli bankaların da 2021 yılında uzun pozisyona geçtikleri görülüyor. Bu alanda, özel sermayeli bankalarla kamu sermayeli bankalar arasındaki fark halen çarpıcı olmakla birlikte, pozisyonların yönü aynı kanattadır.

Yabancı para net genel pozisyonu (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

11. Yeşil ekonomi ve iklim krizi

Yatırımcı beklentilerindeki yükseliş, COP26 Zirvesi ve AB'nin sürdürülebilir finansla ilgili Eylem Planı, Yeşil Mutabakat 2020 yılından bu yana şirket yönetimlerinin sürdürülebilirliğe olan ilgisini artırmış bulunmaktadır. Düşük karbon ekonomisine geçişte önemli rol üstlenmesi söz konusu olan finans kurumlarının, sürdürülebilirlik konusunun bir adım önünde kalmaları ve bu alanda atılacak adımları yenilikçi yaklaşımlarla desteklemeleri beklenmektedir.

Finans sektörünün en yeni gündem maddelerinden biri de iklim değişikliği ve sürdürülebilirliktir. Çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) yatırımlarının ana akıma dönüştüğü bir dünyada ESG yatırımlarının hedefinde sera gazı emisyonu, çevre kirliliği gibi çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması yönünde, 'yeşil finans' fikri ve düşük karbonlu bir ekonomi modelinin geliştirilmesi bulunmaktadır.

Sürdürülebilir bankacılığın yaygınlık kazandığı, bazı finans kurumlarının enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik düzenlemelerini devreye aldığı Türkiye'de bankalar, sürdürülebilirlik odaklı sendikasyon kredilerinde maliyet avantajı elde edebilmektedirler.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Finansal İstikrar Raporu'na göre, salgının başladığı dönemden bu yana bankacılık sektörü, toplamda 1,8 milyar dolarlık, ortalama 5 yıl vadeli sürdürülebilir ve çevreci tahvil ihracı gerçekleştirmiştir. Sektör tarafından ihraç edilen çevreci ve sürdürülebilir tahvil miktarı 2016'dan bu yana da toplam 2,7 milyar dolara ulaşmıştır.

Tüm bunlara ek olarak Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı" Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 24.12.2021 tarih ve 9999 sayılı Kararı ile kabul edilmiştir. Yayınlanan yol haritasında;

- Paris İklim Anlaşması kapsamında ülkemizde verilen taahhütlerin ve ilan edilen plan ve politikaların etkili şekilde hayata geçirilebilmesinde iklimle bağlantılı risk ve fırsatları etkin şekilde yönetebilen ve sürdürülebilir yatırım ve projeler için gerekli finansmanı uygun koşullarda sağlayabilen bir finans sektörünün tesis edilmesi,
- Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı ve "55'e Uyum Paketi" uyarınca sınırda karbon düzenlemesi mekanizmasının mali yükümlülükler doğurmaya başlayacağı ve ülkemiz ekonomik ve finansal sistemi için önemli bir geçiş tarihi olan 2026 yılından önce bankacılık sektörümüzün gerekli adaptasyonu sağlaması,
- Başta bankacılık sektörü olmak üzere finansal sistemin giderek daha fazla maruz kalmaya başladığı iklim değişikliğine bağlı fiziksel riskler ile düşük karbon ekonomisine geçişe bağlı geçiş risklerinin ölçülmesi, analiz edilmesi ve yönetilmesi,

kararlaştırılmış olup, küresel yatırım stratejilerinde yer alan ESG ölçütlerinin bankacılık sektörü tarafından daha fazla dikkate alınması hedeflenmiştir.

12. Bankacılıktan beklentiler

Bankacılık alanındaki beklentiler özellikle ihracata dönük sektör yöneticilerinden geliyor. Şubat 2022 itibarıyla yaptığı açıklamalarında beklentilere değinen Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) Başkanı Kutlu Karavelioğlu imalatçıların dışsal etkileri yönetmek zorunda olduğu yeni dönemde, yurtdışındaki gelişmelerin yaşamsal önemde olacağını belirtmiştir. Karavelioğlu, mevcut ortamda “Makine sanayii, yüksek üretim maliyetleri sonucu yıllık yüzde 58 üretici enflasyonu ile karşılaştı. İşletme sermayesi ihtiyacımız pandemi öncesinin 3 katına yaklaştı. Sektörün finansmana erişiminde KOBİ yapısının da dikkate alınması ve özel önlemler gerekiyor. Eximbank kaynaklarının yüzde 94’ünün büyük işletmelerce kullanılıyor olması da bu riskin büyük ölçüde KOBİ’lerin üzerinde kaldığının ifadesi. KGF ve İGF gibi, bu dengesizliği bir ölçüde gidermeyi hedefleyen mekanizmaları çok önemsiyoruz. Reel eksi faizin enflasyona oranla uygun finansman imkânı sunduğu bu ortamda, işletmelere kredi sağlama konusunda bankacılık sektörüne büyük sorumluluk düşüyor. Bu çerçevede açıklanan yeni KGF destek paketlerine bankaların bir an önce işlerlik kazandırmalarını bekliyoruz.”

13. Dijital bankacılık hesap sayısı 78 milyonu geçti

Hızlı gelişen alanlardan biri de dijital bankacılık. Türkiye Banka Bankalar Birliği (TBB) verilerine göre, Ekim-Aralık 2021 dönemi içinde toplam (bireysel ve kurumsal) aktif dijital bankacılık müşteri sayısı 77 milyon 932 bin kişiye ulaşmıştır.

Bu sayının 2 milyon 764 bin kişisi “sadece internet bankacılığı” işlemi yaparken, 65 milyon 954 bin kişisi “sadece mobil bankacılık” işlemi yapmıştır. Hem internet hem mobil bankacılık işlemi yapan kullanıcı sayısı ise 9 milyon 214 bin kişi olarak açıklanmıştır.

Toplam (bireysel ve kurumsal) aktif dijital bankacılık müşteri sayısında bir önceki yıla göre 12 milyon 255 bin kişi artış yaşanmıştır.

Aktif bireysel dijital bankacılık müşterileri yaklaşık 50 milyon erkek (%67), 24,5 milyon kadın (%33) müşteriden oluşmaktadır.

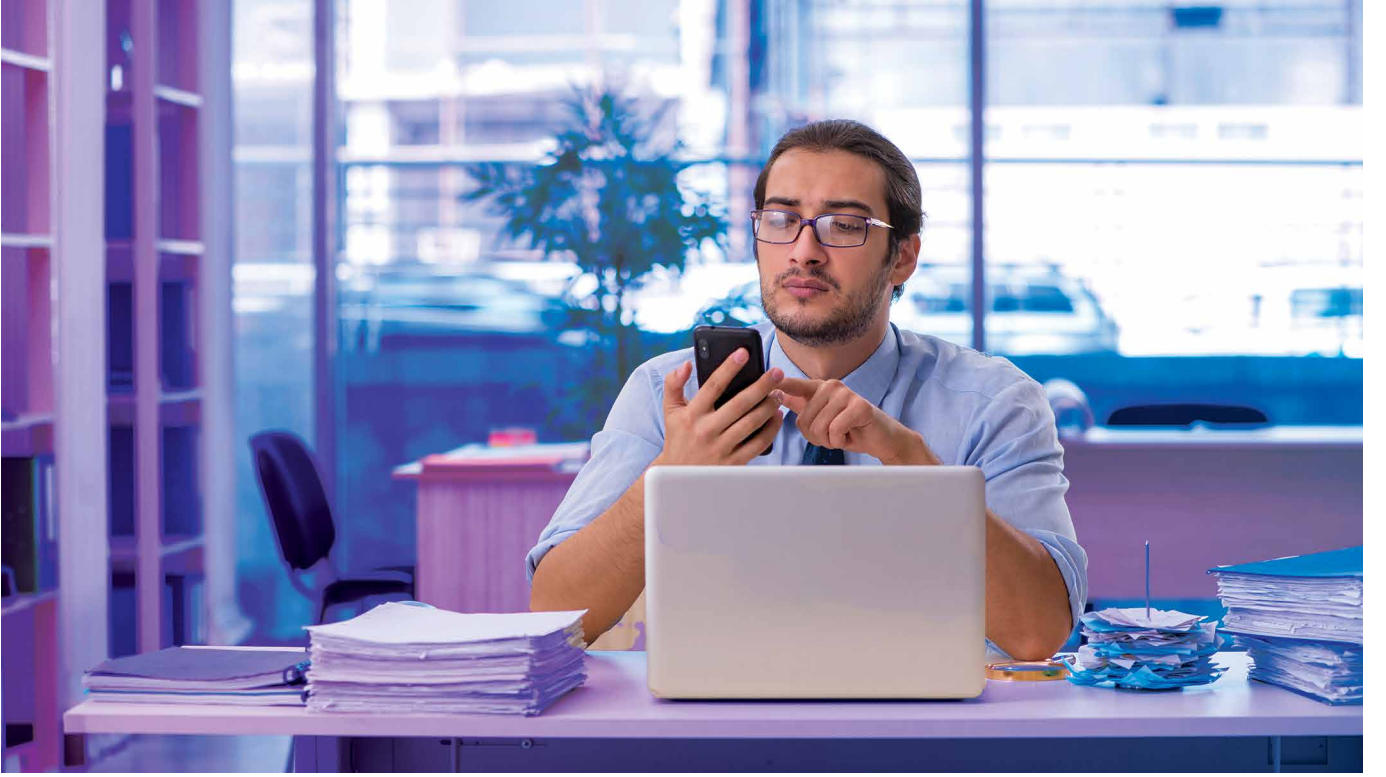
TBB’nin dijital bankacılık verilerini paylaştığı açıklamada yaş dağılımı gibi detaylara da yer verilmiştir:

“Ekim-Aralık 2021 dönemi içinde aktif bireysel dijital bankacılık müşterilerin yaş grupları bazında dağılımında ilk sırayı 29 milyon 925 bin kişi ile 36-55 yaş grubu almaktadır. Bunu, 20 milyon 945 bin kişi ile 26-35 yaş grubu, 14 milyon 511 bin kişi ile 18-25 yaş grubu izlemektedir.”

14. İnternet bankacılığı istatistikleri

İnternet bankacılığı hizmetini kullanmak üzere sistemde kayıtlı ve en az bir kez giriş işlemi yapmış bireysel müşteri sayısı Aralık 2021 itibarıyla, 81 milyon 689 bin kişidir. Son bir yıl içerisinde en az bir kez giriş işlemi yapmış bireysel müşteri sayısı ise 24 milyon 405 bin kişidir.

15. Finansal işlemler

Ekim-Aralık 2021 dönemi itibarıyla, internet bankacılığı hizmeti kullanılarak yapılan finansal işlemlerin toplam adedi 123 milyon, tutarı ise yaklaşık 3 trilyon TL'dir.

EFT, havale ve döviz transferi işlemlerini kapsayan para transferleri aktiviteleri, 2 trilyon 73 milyar TL işlem hacmi ve 69 milyon işlem adedi ile finansal işlemler arasında en büyük paya sahip olmuştur (finansal işlem hacminin yüzde 69'u). İkinci sırada 673 milyar TL'lik işlem hacmi ve 18 milyon işlem adedi ile yatırım işlemleri bulunmaktadır.

İnternet bankacılığı hizmeti kullanılarak yapılan toplam finansal işlem adedi bir önceki döneme göre 12 milyon adet artarken, bir önceki yıla göre ise değişmemiştir. Toplam işlem hacmi ise bir önceki döneme göre 895 milyar TL artarken, bir önceki yıla göre 1 trilyon TL artmıştır.

16. Yatırım işlemleri

Ekim-Aralık 2021 dönemi itibarıyla gerçekleştirilen yatırım işlemleri hacminde birinci sırayı, 213 milyar TL ve 2,7 milyon işlem adedi ile döviz işlemleri almıştır. Bunu, 174 milyar TL ve 11,5 milyon adet ile hisse senedi işlemleri izlemektedir.

En yüksek ortalama işlem hacmi 118 bin TL ile VİOP işlemlerinde gerçekleşmiştir. Bunu 100 bin TL'lik ortalama işlem hacmi ile repo işlemleri, 82 bin TL'lik ortalama işlem hacmi ile vadeli hesap işlemleri takip etmiştir.

Ekim-Aralık 2021 döneminde internet bankacılığı kanalıyla kullanılan anlık kredi adedi 113 bin, hacmi 3 milyar 605 milyon TL'dir. Aynı dönem içinde gerçekleştirilen sigorta satışı adedi 55 bindir.

17. Mobil bankacılık istatistikleri

Mobil bankacılık hizmetini kullanmak üzere sistemde kayıtlı olan ve en az bir kez giriş işlemi yapmış toplam müşteri sayısı (bireysel ve kurumsal) Aralık 2021 itibarıyla 117 milyon 226 bin kişidir. Bunların 75 milyon 168 bin kişisi (%64'ü) Ekim-Aralık 2021 dönemi içerisinde en az bir kez giriş işlemi yapmıştır.

Toplam (bireysel ve kurumsal) aktif müşteri sayısında bir önceki döneme göre 4 milyon 513 bin kişi, bir önceki yıla göre 12 milyon 668 bin kişi artış olmuştur.

18. Durum analizi

Bankacılık sektörü en zoru geride bırakma hissiyatı içinde daha zorlu koşulların yaşanacağı bir yıla giriş yapmaktadır.

Finansman olanaklarının daraldığı, fonlama kabiliyetinin azaldığı ve bu paralelde risk maliyetlerinin yükseldiği bu dönemde; banka yönetimlerinin aksiyonları her zamankinden daha önemli hale gelmiştir.

Finansal koşul ve göstergelerin ötesinde, pandemi sonrası dönüşüm yolculuğunda müşteri tercih ve beklentilerinin tamamen değişmesi, yeni alanlara giriş yapma gereksinimleri, dijital dönüşüm ve siber güvenlik konularının her zamanki kadar önemli olduğu bir operasyonel yük de banka yönetimlerinin omuzlarındadır.

Pandemi süreci ve sonrasında ekonomik aktivitenin canlanması adına üzerine düşen görevi fazlasıyla yerine getiren sektör oyuncularının bu dönemde de gereken aksiyonları alacağı kesindir. Bu noktada, zaman zaman dalgalanmaların yaşanabileceği ise unutulmamalıdır.

Ekonomik aktivitelerdeki canlanma, sektör bilanço ve operasyonel göstergelerinin dünden daha iyi bir seviyede oluşacağı beklentilerini güçlendirmektedir.

Küresel görünümün yanında, yerel sektör görünümü de ilave riskler üstlenmesine karşı pozitif görünüme sahiptir. Son derece donanımlı işgücü ve adaptasyon kabiliyeti sayesinde Türk bankacılık sektörü, zorlu geçmesi beklenen 2022'de de yeni başarılarla imza atmaya adaydır.

2022'de yerel bankaların en önemli sorunlarının aktif kalitesinin ve fonlama kabiliyetlerinin korunması olacağı beklenmektedir. Makroekonomik belirsizlik döneminde kredi alan kurumların finansal sağlığındaki dalgalanmaların maliyetleri kurumlar tarafından yönetilebilecek niteliktedir. Yurt dışı fonlama kanalları ise hem mevcut risk göstergeleri hem de küresel parasal sıkılaşma trendleri eşliğinde görece daha zorlu geçecek bir 2022'ye işaret etmektedir.

19. Bankacılık sektörü durum analizi (SWOT)

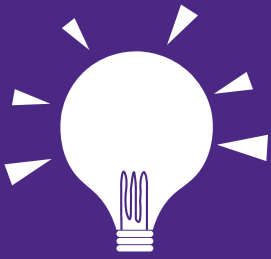
Güçlü Yönler

- Sektörün çalkantılı ekonomik ortamlardaki faaliyet deneyimi
- Sektördeki yüksek yabancı payı ve sektörün başarılı tarihi geçmişi
- Güçlü sermaye yapısı ve sermayedarların gereken durumlarda gösterdikleri aksiyon iştahı
- Çalkantılı dönemlerde sektörü destekleyen regülatif adımların atılma kabiliyeti
- Sektörün teknolojik alandaki lider konumu ve yeniliklere ayak uydurma kapasitesi
- Sektöre ekonomi yönetimi tarafından atfedilen görevlerin yarattığı büyük potansiyel

Zayıf Yönler

- Makroekonomik görünümdeki belirsizlikler
- Yurt dışı kaynaklı risklerin realize olması ve jeopolitik gerilimlerin artırdığı risk fiyatlamaları
- Söz konusu görünümün getirdiği düşük derecelendirme notları ve bu sebeple artma potansiyeli taşıyan fonlama maliyetleri
- Makroekonomik çalkantıların tetiklediği kredi alacakları kalitesindeki düşüş eğilimi

Fırsatlar

- Konvansiyonel pazar dışındaki alanlarda atılabilecek adımlar ve hayata geçirilebilecek yatırımlar.
- Kredi büyümesi politikası ile para politikasının yaratabileceği karlılık
- Son jeopolitik gelişmeler sebebiyle açılım sağlanabilecek yeni pazarlar, kurulabilecek yeni ve kalıcı işbirlikleri

Tehditler

- Jeopolitik gerilimin daha geniş bir alana yayılarak faaliyet ortamını tamamen bozması
- Riskten kaçış senaryosu eşliğinde yaşanabilecek likidite darboğazları
- Makroekonomik görünümdeki bozulmanın uzun sürmesi durumunda yaşanabilecek finansal bozulmalar
- Bankacılık dışı finansal kurumların dijital mecrada sürdürdükleri operasyonel ve insan kaynakları rekabeti
- Siber saldırı girişimleri ve olası finansal kayıplar

İletişim:

Kerem Vardar

Bankacılık
Sektör Lideri,
Şirket Ortağı
kvardar@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Clients & Markets
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

İş Kuleleri Kule 3 Kat 1-9
34330 Levent İstanbul
T : +90 212 316 6000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızılırmak Mah. Ufuk
Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2 Kat:13
Çukurambar 06550 Ankara
T: +90 312 491 7231

İzmir

Folkart Towers Adalet Mah. Manas Bulvarı
No:39 B Kule Kat: 35 Bayraklı 35530 İzmir
T : +90 232 464 2045

Bursa

İnallar Cadde Plaza, Balat Mahallesi
Mudanya Yolu Sanayi Caddesi No: 435 K:5
D:19-20 Nilüfer
T : +90 232 464 2045

kpmg.com.tr

kpmgvergi.com

© 2022 KPMG Yönetim Danışmanlığı A.Ş., şirket üyelerinin sorumluluğu sundukları garantiyle sınırlı özel bir İngiliz şirketi olan KPMG International Limited ile ilişkili bağımsız şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonuna üye bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır.

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisi yoktur. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG adı ve KPMG logosu, bağımsız üye şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonun lisansı altında tescilli ticari markalardır. KPMG International Limited ve ilişkili kuruluşları müşterilere herhangi bir hizmet sunmamaktadır. © 2022 KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., şirket üyelerinin sorumluluğu sundukları garantiyle sınırlı özel bir İngiliz şirketi olan KPMG International Limited ile ilişkili bağımsız şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonuna üye bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır.